

ET TU BRUTE !*

ET TU BRUTE !

Raziye Tamay BAŞAĞAÇ GÜL^a

İnsanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır okur ve seyircisini etkilemeyi sürdüren William Shakespeare, MÖ 15 Mart 44'te Roma Senatosunda katledilen Caesar'a ölürken söylettiği son sözler ile dünya tiyatrosuna en ünlü repliği hediye eder. Bu repliğin unutulmaz kıldığı hikaye; bir oyundan öte - ihanetin en sarsıcı örneklerinden biri - gerçek bir tragedyaadır: Julius Caesar'ın tragedyası ya da - belki de Brutus'un! Sanata, edebiyata, bilime hatta politik jargona ilham veren bu yaşanmışlığı özetleyen iki kelime ve devamı (*öyleyse yıkıl Caesar!*); editörlüğünü yürüttüğüm bir kitabın ardından yaşananların da - bencileyin - en uygun ifadesi gibidir. Bu olgu sunumu; araştırma ve yayın etiğini konu edinen uğraş çevreleri ile birlikte yüksek sesle düşünmek ve tartışmak amacıyla hazırlanmıştır.

BAŞLARKEN

Türkiye'nin seçkin üniversitelerinden birinin açık öğretim sistemi ile eğitim vermek üzere faaliyete geçirilen Fakültesinde, veteriner hekime yardımcı olacak bilgi ve donanıma sahip ara eleman yetiştirmek amacıyla başlatılan bir ön lisans programı için *Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji* alanından dört öğretim üyesi (**Bayan RTBG** [aynı zamanda Editör], **Bayan BM**, **Bay TÖ** ve **Bay AÖ**) tarafından **Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabı** yazılır ve ilk baskısı 2011 yılında yapılarak kullanıma sunulur.

Kitabın yayımlanmasından bir yıl sonra, Bakanlık ve hizmet organizasyonlarında gerçekleştirilen yapısal değişikliklerin yanı sıra mevzuat değişiklikleri de dikkate alınarak hem yayının güncellenmesi hem de içeriğin sadeleştirilmesi ve ünite sayısının azaltılması amacıyla Program Koordinatörü **Bay RH**'ye başvuruda bulunulur. Konuyu, Fakülte Yönetimi ile görüşen **Bay RH**'ye; "*Fakültenin, mevcut stokunu eritmeden yeni bir kitap basma lüksüne girmeyeceği*" bildirilir.

Program Koordinatörü **Bay RH** ve ekibi tarafından Fakülteye yılda iki kez yapılan rutin "soru kontrolü" ziyaretlerinden birinde; Fakültenin yeni Dekan Yardımcısına, öğrencilere geçerliğini yitirmiş bir örgütlenmenin ve yürürlükte olmayan mevzuatın öğretilmesinin anlamsızlığını ve sakıncalarını detaylı olarak aktarma fırsatı bulan **Bay RH** ve Editör **Bayan RTBG**, kitabın revize edilmesine bir an önce başlanması gerektiğine bir kez daha dikkat çekerler. Dekan Yardımcısının yönlendirmesi ile elden verilen 28 Ekim 2014 tarihli dilekçeye bu kez kısa sürede "*yazarların kendi bölümlerini güncelleme çalışmalarına başlayabilecekleri ve yeni baskı için Editör ile iletişime geçileceği*" yanıtı gelir; böylelikle Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik kitabının revizyonuna başlanabilir.

Kitabın güncellenmesi, yeni yasal düzenlemeler; basımı ise ülkedeki olağanüstü hal ve sürekli değişen Fakülte Yönetimi nedeniyle öngörülenden uzun sürer. Basım aşamasına gelindiğinde; Fakülte, tüm programlarda okutulan ders kitaplarının editörleri ve yazarları arasında olağanüstü hal kapsamında açığa alınan veya ihraç edilen bölüm yazarları olup olmadığını araştırmaktadır. Program Koordinatörünün Editörlere gönderdiği 8 Aralık 2016 tarihli yazı ile editörlüğü yürütülen kitaplarda olağanüstü hal kapsamında açığa alınan veya ihraç edilen yazarların olup olmadığı sorgulanmakta; eğer varsa bu yazarların dışlanarak kitapların yeniden

*Gerçek bir olayı konu edinen bu olgu sunumu, 9-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Mersin'de gerçekleştirilen Türkiye Biyoetik Derneği IX. Ulusal Kongresinde "Et Tu Brute" başlıklı bildirinin yazıya aktarılmasıyla hazırlanmıştır. Sürece dahil olan kişi ve kurumların açık adları kullanılmamıştır.

^aProf. Dr., Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı ✉ basagac@veterinary.ankara.edu.tr

Gönderim Tarihi: -- • Kabul Tarihi: --

hazırlanması istenmektedir. Program Koordinatörüne gönderilen aynı tarihli yanıt ile “*editörlüğü yürütülen kitapta, olağanüstü hal kapsamında açığa alınan veya ihraç edilen bölüm yazarları olmadığı*” teyit edilir ve kitabın “*aynı kadro tarafından revize edildiği*” yazılarak “*basım için yanıt beklendiği*” hatırlatılır. Ancak bu yanıt, on ay boyunca gelmez!

ŞAŞKINLIK VE KINAMA

Fakülteye 30 Ekim 2017 tarihinde yapılan ziyarette; kontrol için getirilen kitapların arasında farklı bir Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabı (Yeni Kitap) ile karşılaşılması; gerek Program Koordinatöründe ve gerekse ekip üyelerinde şaşkınlık yaratır. **Bayan RTBG**, **Bayan BM**, **Bay TÖ** ve **Bay AÖ** tarafından yaklaşık iki yılda revize edilen ve yayımlanması için haber beklenen kitabın yerine basıldığı anlaşılan bu kitap; Fakültenin web sayfasında görevi “**veterinerlik parazitoloğu**” olarak geçen **Bay ME** Editörlüğünde; **Arş. Gör. AÖ** ve veteriner hekimliği tarihi ve deontoloji alanının genç akademisyenleri **Bay AY**, **Bay ÇÇS** ve **Bay GA**’dan oluşan bir kadro tarafından yazılmıştır. Dönemin Dekan Yardımcısı ve Kitap Koordinasyon Birimi yetkilileri ile acil bir toplantı gerçekleştirilir. Ancak, onlar tarafından da şaşkınlıkla karşılanan bu durum için mantıklı bir açıklama yapılamaz.

Eski Kitabın Editörü **Bayan RTBG** tarafından, alanın öğretim elemanlarına 31 Ekim 2017 tarihinde yazılan açık bir mektupla, hem “*saklıca, gizlice ve sinsice yapıldığı*” **düşünülen bu girişim**; hem veteriner hekimliği mevzuatı ve etik kitabının bir parazitolog editörlüğünde yazılması; hem de Yeni Kitabın “*tamamen duygusal nedenlerle*” daha da şişirilerek çıkarılması sert bir dille kınanır.

SEN MİSİN KINAYAN !

Yeni Kitabın alan yazarları tarafından yazılan aynı sertlikteki yanıt, yine alanın öğretim elemanlarına 2 Kasım 2017 tarihinde elektronik ortamda gönderilir. İddialar çarpıcıdır:

- Fakülte Dekanlığı, 2015 yılının Aralık ayında Yeni Kitabın yazılması konusunu aynı kurumda görev yapan **Bay ME**’ye iletir.
- Uzmanlık alanı parazitoloji olduğundan; farklı bir alanda kitap yazılmasında görev almasının uygunsuzluğuna dikkat çeken **Bay ME**’ye; “*kendisi bu teklifi kabul etse de etmese de bu kitabın yeniden yazılacağı ve iki ay gibi kısa bir sürenin olduğu*” bildirilir.
- **Bay ME**, görevi kabul eder ve ilgili alanda uzman olan **Bay GA** ile irtibata geçer.
- **Bay GA**, kitabın eski yazarları ile iletişim kurmalarının daha uygun olacağını belirtir; ancak, **Bay ME** “*eski yazarlar ile çalışmanın düşünülmendiğini; yeni yazarlar ile yeni bir kitap yazılacağını*” söyler.
- Ekip; “*gerek yazarlar gerekse camianın kıdemli ve çok değerli hocaları ile fikir alışverişinde bulunarak*” bu kitabın yazılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine ulaşır.
- Ve kitap yazılarak Eylül 2017’de yayımlanır.

Bay AY, **Bay ÇÇS** ve **Bay GA**’nın imzası ile gelen bu yanıtta; Yeni Kitabın yazarlarının; kitabı başka bir alandan bir editör ile yazmaktan rahatsızlık duymadıkları da anlaşılmaktadır Zira Editör **Bay ME** “*yalnızca teknik konularla ilgilenmiş ve Fakültenin kitap yazım kuralları doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapmakla*” yetinmiştir.

Yeni yazarlar; ayrıca, Eski Kitabın Editörü **Bayan RTBG**’nin kınama yazısında yazdığı gibi öyle “*saklıca, sinsice, gizlice bir iş de çevirmemişlerdir*”. Nitekim, “*bu süreç zarfında eğer Fakülte ile kitap hakkında irtibata geçilmiş olsaydı böyle bir durumun varlığı kitabın eski editör ve yazarlarına kuvvetle muhtemel iletilecekti.*”

Yanıt yazısında, **Bayan RTBG**'nin bazı sorularına yine soru ile karşılık verildiği de görülmektedir. Örneğin “*Kitap yazmak için nasıl bir kıdem gerekmektedir ?*”

YAZIŞMALAR - GÖRÜŞMELER SİLSİLESİ

Bu yanıt üzerine **Bay RH** ile derhal bir görüşme yapılır. Eski Kitabın revize edilmesi sürecinde, Editör **Bayan RTBG**, Program Koordinatörü ve Fakültenin *Kitap Yazım, Basım ve Dağıtım Koordinatörlüğü* arasındaki yazışmaların eklendiği 14 Kasım 2017 tarihli dilekçe Fakülteye iletilerek yazılı bir açıklama beklenir. Ancak dilekçeye herhangi bir dönüş olmaz. Gereğini yapacağını bildiren Program Koordinatörü **Bay RH**'ye de bir açıklama yapılamaz. Bunun üzerine, 1 Şubat 2018 tarihinde Üniversitenin **Açık Öğretim Sisteminden Sorumlu Rektör Yardımcısı Bay YG** ile yüz yüze görüşülerek durumun aydınlatılması istenir. Söylenene göre, “*bütün bu süreçte yönetim üç kez değişmiştir ve mevcut yönetim de kitabın revizyonu ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalardan bihaberdir!*” Başka bir deyişle Kurum; kendi bünyesinde yürütülen bir programın bir ders kitabı için yazarlarını, yayının güncellenmesi amacıyla yeniden görevlendirdiğinden, güncellenmiş kitabın yayına hazır olduğunun yazarları tarafından bildirildiğinden ve baskı için haber beklendiğinden; dahası da aynı kitabın güncellenme işinin Kurum içinde çalışan bir parazitoloğa da - **ayrıca** - verildiğinden; kısaca, kendi sorumluluğunda yürütülen bu süreçten tamamen habersizdir! Şimdiki yönetim, “*çalışanlarını motive etmek amacıyla, mevcut kitaplardan seçecekleri herhangi birini yenilemelerini istemiş; Bay ME*’de Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabını yenilemeyi seçmiş ve editörlüğünü üstlenmiştir. Eski yazarlarla çalışılmaması; (varsa) yalnızca olağanüstü hal kapsamında açığa alınan veya ihraç edilen bölüm yazarlarının olduğu kitaplar için geçerlidir. Dolayısıyla, Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabı için eski yazarlarla çalışılmak istenmemesi diye bir şey söz konusu değildir ve **Bay ME** de böyle bir bildirimde bulunmuş olamaz !” Rektör Yardımcısı açıklamalarını, hata yaptıklarını kabul ederek, özür dileyerek ve “*kitabın, eski yazarlar tarafından revize edildiği haliyle derhal yeniden basılacağı*” sözünü vererek tamamlar. **Editör RTBG**'nin, eski kitabın yazarlarının böyle bir beklentilerinin olmadığını; ancak durumun hassasiyeti nedeniyle resmi bir açıklama yazısının yeterli olacağını ifade etmesi üzerine gereği için makama, Fakültenin Dekan Yardımcısı **Bay MA** çağırılır. Mutabık olduğu üzere, bir gün sonra bu kez **Bay MA**'ya 2 Şubat 2018 tarihli dilekçe ve ekleri elden teslim edilerek yazılı yanıt beklenir. Bu dilekçede; süreçle ilgili kurumsal hatalara ilişkin sorular; Fakültenin yıpratılmaması amacıyla çıkartılmıştır ve önceki dilekçelerden farklı olarak yalnızca aşağıdaki üç soruya yazılı yanıt verilmesi beklenmektedir:

1. *X Fakültesi Yönetimi; bir yandan eski kitabın yazarlarına Program Koordinatörü ve kitabın editörü aracılığıyla “bölümlerinizi güncelleyin” bildirimini yaparken diğer yandan da kendi çalışanlarından Bay ME’ye “eski yazarlar ile çalışmanın düşünülmendiğini ve yeni bir kitabın yazılacağını” bildirmiş midir?*
2. *X Fakültesi Yönetiminin böyle bir bildirim yoksa; Bay ME ve/veya Yeni Kitabın yazarları tarafından, bilginiz dışında - Yönetiminiz adına bu bildirim yapıldığı açıktır. Bu konu tarafınızdan araştırılacak mıdır ve tavrınız ne olacaktır?*
3. *Eski kitabın güncellenmesi talebi; ekli elektronik yazışmalardan (XX) da anlaşılacağı üzere eski yazarlardan gelmiş ve Dekanlığınızın oluruyla, eski yazarlar tarafından iki yıllık bir revizyon çalışması yürütülmüştür. Bu görev için, eş zamanlı olarak başka bir ekibin kurulması ve başka bir kitabın çıkarılması tarafınızca nasıl açıklanmaktadır? Dekan Yardımcısı Bay MA'nın elektronik imzası ile gelen yanıt aşağıdaki gibidir:*

Sayın **Bayan RTBG**,

İlgi : 14/11/2017 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ile “Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik” adlı ders kitabının yazımı ile ilgili görüşlerinizi belirterek konu hakkında bilgi istemektesiniz. İlgi dilekçenizde belirttiğiniz konular hakkında tarafınızla Dekanlığımızda yapılan görüşmelerde bir sonuca ulaşıldığı kanaatindeyiz.

Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik adlı ders kitabı için süreç başlatılmış olup bahse konu kitabın güncellenmesi için gerekli çalışmaların yapılmasını tarafınızdan ve ekibinizden beklemekteyiz. Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik adlı ders kitabı 2018-2019 Öğretim Yılı Güz Döneminde okutulacağından güncellediğiniz metinlerin Fakültemiz Kitap Yazım, Basım ve Dağıtım Koordinatörlüğüne en geç 27 Nisan 2018 tarihine kadar teslim edilmesi gerekmektedir.

Açıköğretim Sistemine vermiş olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder ve gereğini rica ederiz.

e-İmzalıdır

Eski Kitabın yazarları ile paylaşılan bu yazıya, her bir yazar ve Editör (**Ek-1**) tarafından ayrıca yanıt verilir.

SON SÖZ

Anlatılan sürecin içerisinde herhangi bir biçimde yer alan tarafların konuya dahil oluş biçimleri ve söylemlerinden; Fakülte için öncelikli olan ticari kaygıların, kurumsal süreçlerin - bilim etiğini tamamen dışlayan - bir anlayışla işletilmelerinin ve yöneticilerin aymaz yaklaşımlarının üzerinde ayrıca tartışılması gerektiği düşünülmektedir. Bu olgu sunumu ile asıl dikkat çekilmek istenen konu, alan etikçilerinin tutumlarıdır.

Bay AY, Bay ÇÇS ve Bay GA, sürece pervasızca dahil olmuş ve “hocam” dedikleri insanların arkasından iş çevirmişlerdir! Yeni Kitabı yazmadan önce yazarlarla fikir alışverişinde buldukları iddiası - eğer burada Eski Kitabın yazarlarını kastediyorlarsa - doğru değildir. Bu işe kalkışırken, *camianın* (hangi) *kıdemli ve çok değerli hocalarının* görüşlerine başvurdukları ise bugüne kadar anlaşılammıştır.

Gerçekleştirilen çalışmalardan, resmi yazışmalardan ve gelişmelerden bi’haber; başka bir alandan bir editör ile etik kitabı yazmaktan ve kitap yazmak için nasıl bir kıdem gerektiğini sormaktan çekinmeyen bu etikçilerin yaklaşımı gerçekten nasıl açıklanabilir? Ahlaki şizofreni? Cahil cesareti? ya da Bürütüs Kompleksi ?

Shakespeare olsa “**(Etikçi)** olmak ya da olmamak işte bütün mesele bu!” der miydi dersiniz?

Ek 1. XXX Üniversitesi XXX Fakültesi Dekan Yardımcısı Sayın Bay MA,

XXX Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Dekanlığına iletmek üzere Program Koordinatörüne verdiğimiz 14 Kasım 2017 tarihli dilekçemize herhangi bir dönüş olmaması nedeniyle; 1 Şubat 2018 tarihinde Üniversiteniz Rektör Yardımcısı **Bay YG** ile Rektörlük Binasındaki ofisinde bizzat görüşmüş ve kendileri ile mutabık kaldığımız üzere - görüşmemize konu olan kitapla ilgili olarak **Bay YG**'nin tarafıma yaptığı açıklamaların yazıya da aktarılması beklentisiyle - tarafınıza 2 Şubat 2018 tarihinde Ek-1'deki dilekçeyi ve eklerini elden teslim etmiştim.

Tarafınız imzasıyla cevaben gönderilen 12 Şubat 2018 tarih ve E.23523 sayılı yazınızdandır; 2 Şubat 2018 tarihindeki dilekçemi görmezden geldiğinizi ve dilekçe Ek'indeki sorularımı da yanıtızsız bıraktığınızı görmekteyim! Dahası da; yanıtınızın; **ilgi tuttuğunuz** 14 Kasım 2017 tarihli Dilekçemle de bir **ilgisi** bulunmamaktadır! Konunun tarafınızca, ısrarla anlaşılması nedeniyle; yanıtımı aşağıda madde madde ilginize sunuyorum ve azami dikkatle okumanızı asıl ben rica ediyorum.

1. 12 Şubat 2018 tarih ve E.23523 sayılı yazınızdadır; “*İlgi dilekçenizde belirttiğiniz konular hakkında tarafınızla Dekanlığımızda yapılan görüşmelerde bir sonuca ulaşıldığı kanaatindeyiz*” ifadesini kullanmışsınız! Sizin de çok iyi bildiğiniz üzere, ilgi dilekçemde belirttiğim konular hakkında Dekanlığınızda değil; Üniversiteniz Rektör Yardımcısı **Bay YG** ile Rektörlük Binasındaki ofisinde görüşmüştüm. **Bay YG** ile mutabık olduğumuz konu; kendilerinin sözlü açıklamalarını yazar arkadaşlarıma iletmek üzere yazılı olarak istemem ve **Bay YG**'nin de “söz uçar yazı kalır” diyerek bu isteğimi olumlu karşılamış olmasıdır.
2. Görüşmemiz sonucunda **Bay YG**'nin makamına çağrılmanızın ve sizinle; Dekanlığınızda 2 Şubat 2018 tarihinde; aynı günlü dilekçemi - sorduğum sorulara yanıt vermeniz gerektiğini bir kez daha hatırlatarak **elinize vermemin** nedenini yukarıdaki mutabakat oluşturmaktadır.
3. Tarafınıza verdiğim 2 Şubat 2018 tarihli Dilekçe ile; basitçe, Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders kitabının şimdiki yazarları tarafından ortaya atılan ve Dekanlığınız tarafından söylendiği iddia edilen “eski yazarlarla çalışmanın kesinlikle düşünülmediği” iddiasına açıklık getirmeniz beklenmiştir.
4. Yine aynı Dilekçe ile; bir yandan eski yazarlardan, söz konusu kitabı güncellemeleri istenirken; diğer yandan da başka bir ekibe, kitabın yeniden yazdırılmasındaki tuhaflığın aydınlatılması istenmiştir.
5. Elinizdeki dilekçelerimi dikkatlice okursanız; gerek 14 Kasım 2017 tarihli; gerekse 2 Şubat 2018 tarihli Dilekçelerimde, Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabının tarafımızca yeniden yazılmasına dair herhangi bir talebimizin ya da beklentimizin olmadığını anlayacaksınız.
6. Kısaca söylemek gerekirse; bu bir “kitap yazma savaşı” değil; iade-i itibar beklentisidir. Program Koordinatörü; ders kitaplarınızın editörlerine gönderdiği 8 Aralık 2016 tarihli mesajında; “editörü olduğumuz kitaplarda, olağanüstü hal kapsamında açığa alınan veya ihraç edilen bölüm yazarlarının olup olmadığını sorgulamakta; var ise o bölümlerin yeniden – başka yazarlarca güncellenmesini” Fakülteniz adına istemektedir! Böyle bir ortamda; güncellenmesine (Program Koordinatörünün bilgisi dahilinde) bir yıl önce başladığımız ve iki yıl kadar üzerinde yoğun olarak çalıştığımız bir kitabın güncellenmesi sürecinden habersizce ve sinsice dışlanmamıza dair; **XXX Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Dekanlığı** olarak ikna edici –makul- bir açıklama yapmak zorundaydınız.
7. Beklediğimiz açıklamayı yapmak yerine “hadi kitabınızı güncelleyin; 27 Nisan 2017 tarihine kadar da teslim edin” demekle ağızımıza bir parmak bal çalıp, susun ve oturun mesajı mı

veriyorsunuz? Oysa; bugün gelinen noktada ricacı konumunda olmadığınızı ve olamayacağınızı anlamanız gerekmektedir.

8. Sayın **Bay MA**; bugüne kadar gönderdiğimiz ve hiçbirinin yanıtını yazılı olarak alamadığımız resmi yazılarımıza mevzu bahis konuyu anlayamıyorsanız; içinde bulunduğunuz idareci pozisyonu da dikkate aldığımızda bunu talihsiz bir durum olarak değerlendirmekten kendimizi alamıyoruz. Yok, konuyu anlayıp da anlamamazlıktan geliyorsanız; ortada Fakültenizin saygınlığına ve güvenilirliğine gölge düşüren daha büyük bir sorun var demektir ve sizi de bu sorunun taraflarından biri olarak görmemiz kaçınılmaz olmaktadır.
9. Son olarak bu Dilekçe ile; bugüne kadar gönderdiğimiz ve hiçbirinin yanıtını alamadığımız resmi yazılarımıza bir yenisini daha ekliyoruz. Bundan sonra yazacağınız hiçbir yanıt ya da açıklamayı dikkate almayacak; Fakültenizle yaşadığımız bu sürece ilişkin mücadelemizi, araştırma ve yayın etiğinin söz konusu olduğu her tür platformda yazacak, tartışmaya açacak ve hakkımızı Yüksek Öğretim Kurulu da dahil olmak üzere ilgili otoritelere başvurarak arayacağız.

Saygılarımla,

Bayan RTBG

Eski Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik
Ders Kitabı Editörü